

Література

1. Гроші та кредит / За ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2001. — 602 с.
2. Чернявський К. А. Формування попиту на кредитні ресурси // Банківська справа. — 2008. — № 1. — С. 34—42.
3. Чернявський К. А. Формування інституційного забезпечення кредитного ринку в Україні // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. — Вип. 195. — В 4 т. — Том I. — Дніпропетровськ, 2004. — С. 233—244.

УДК 338

С. М. Чистов

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАСІБ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ КРИЗОЮ

Нестабільність економічного і соціального поступу сучасної України обумовлена низкою зовнішніх і внутрішніх факторів.

Вплив зовнішніх чинників нестабільності достатньо вагомий. Світова фінансово-економічна криза внаслідок глобалізації економіки спричинила рецесію у багатьох країнах світу. Падіння на світових ринках попиту на традиційну для українського експорту продукцію негативно вплинула на вітчизняних товаровиробників. Заклики політиків і урядовців про необхідність за короткий термін переорієнтуватися українським підприємствам-експортерам на внутрішній ринок, як і очікувалося, виявилися нездійсненними. Для розв'язання структурних диспропорцій в економіці України, які накопичувалися десятиліттями, необхідні принципово інші підходи. Ці підходи мають ґрунтуватися на стратегічному плануванні, яке неможливе без кардинального реформування державного управління економікою.

Фактори економічної кризи зовнішнього походження виявилися не менш передбачуваними, ніж внутрішні. Ринкові перетворення 1990-х років у першому десятилітті ХХІ століття поступово втратили свій поштовх. Для забезпечення динамічного розвитку вкрай необхідна копітка повсякденна діяльність державних органів з реформування економіки й соціальної сфери, налагодження і корекції механізму державного управління. Однак політична нестабільність, непослідовність економічної політики, дискординація діяльності усіх гілок влади сприяли де-факто

утвердженню в Україні неконкурентоспроможної на світовій арені економічної системи.

В сучасних умовах розв'язання локальних, вузькогалузевих проблем неспроможне забезпечити динамічний розвиток національної економіки, оскільки кризові явища набули системного характеру. З цього випливає необхідність реформування усієї економічної системи. Реформи мають бути спрямовані, по-перше, на модернізацію технологічної бази економіки, як запоруки підвищення ефективності національного виробництва, по-друге, на наближення рівня життя населення України до стандартів економічно розвинутих країн світу та, по-третє, на підвищення ефективності державного управління.

Ключова роль у здійсненні реформ належить державі. З точки зору менеджменту державні органи є формальними, складними організаціями, які виконують низку визначених законодавством функцій, і мають певний набір взаємопов'язаних цілей. Держава в особі державних органів володіє монополією правом видавати закони й інші нормативно-правові акти, які є обов'язковими для виконання усіма суб'єктами права. По суті нормотворча діяльність є основою управлінської діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого самоврядування. Юридичні норми мають бути зрозумілими суспільству, належно обґрунтованими та придатними для практичної реалізації. У разі визнання цих норм суспільством, держава має не лише юридичне, але й моральне право примушувати їх додержуватися, застосовуючи силу державної влади. Щоб відповідати суспільним інтересам, прийняття державними органами нормативно-правових актів має здійснюватися за належною процедурою. Проекти таких актів мають готуватися на основі попередньо схвалених громадськими радами, створеними при державних органах, концепцій розвитку відповідних сфер суспільного життя.

Для реалізації державними органами своїх функцій, вони мають задіяти наявні ресурси, обсяг яких є достатньо обмеженим. Такими ресурсами є люди (державні службовці), державне майно, бюджетні асигнування, технології і інформація. Ясна річ, чим більше обмежених економічних ресурсів країни перебуває у розпорядженні держави, тим менше їх припадає на так званий приватний сектор економіки.

Постає питання, чи є оптимальними в Україні масштаби суспільного (публічного) сектору економіки. Відомо, що найважливішим фактором результативності державного управління, який визначає обсяги більшості усіх інших ресурсів держави, є фінан-

сові ресурси. За даними урядового цільового прогнозу через зведений бюджет України має перерозподілятися близько $\frac{1}{3}$ валового внутрішнього продукту (таблиця). Ця частка значно менша ніж у країнах Північної Європи (Швеції, Норвегії, Фінляндії), які протягом останніх десятиліть включаються експертами в десятку найбільш розвинених країн світу. В цих країнах через бюджет перерозподіляється $\frac{2}{3}$ ВВП. В Україні з початком ринкових перетворень зазначений показник суттєво знижувався, що свідчить не стільки про тенденцію до оптимізації масштабів суспільного сектору економіки, скільки про його руйнацію. До того слід додати й те, що реальний ВВП у 2009 р. становив лише 63 % ВВП 1990 р., та той факт, що на низький рівень бюджетозабезпеченості населення України накладається й низький рівень доходів населення від приватного сектору економіки.

Державний і місцеві бюджети призначені фінансово забезпечувати виконання державними органами своїх функцій. Ці функції визначені відповідними законами («Про Кабінет Міністрів України», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» та ін.). Достатньо поширеною практикою є делегування повноважень між органами різних рівнів виконавчої влади, яке має супроводжуватися, але не в повному обсязі супроводжується, відповідними перерахунками фінансових коштів на їх здійснення. У більшості випадків повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування неадекватні фінансовим ресурсам, що виділяються на ці цілі.

Таблиця 1

**ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ДОХОДІВ
І ВИДАТКІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ [1]**

	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Валовий внутрішній продукт номінальний, млрд грн	944,2	1099,6	1275,4
Загальний обсяг доходів, млрд грн	283,3	326,6	371,2
% до ВВП	30,0	29,7	29,1
Загальний обсяг видатків, млрд грн	305,0	351,9	398,6
% до ВВП	32,3	32,0	31,3

Реформування економічної системи неможливе без усвідомлення державою своєї відповідальності перед суспільством. Можна виділити три сфери такої відповідальності. По-перше, формування правового середовища, сприятливого для життєдіяльності

суспільства і розвитку бізнесу, здійснення послідовної політики, спрямованої на економічний розвиток. По-друге, формування конкурентного середовища у поєднанні з підтримкою окремих суспільнозначущих галузей і сфер економічної діяльності. По-третє, залучення приватного бізнесу до розвитку інфраструктури, освіти, науки, охорони здоров'я, культури та мистецтва, фізичної культури і спорту та ін.

Удосконалення технології державного управління передбачає створення прозорого механізму державних закупівель. Предметом закупівель мають бути не лише товари, роботи, послуги. До переліку закупівель, покликаних забезпечувати державні потреби, мають включатися інвестиційні проекти. Для фінансування зобов'язань по державних контрактах крім бюджетних коштів слід залучати недержавні джерела.

Економічна та соціальна політика має ґрунтуватися на стратегічному плануванні. При побудові дерева цілей нової стратегії необхідно відмовитися від кроків, які здатні спричинити розкол українського суспільства, посилити протистояння української політичної еліти. У найближчий час необхідно прийняти закон «Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні», Податковий кодекс, підготувати зміни до Бюджетного кодексу з урахуванням реформи адміністративно-територіального устрою України.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2007 № 1216 «Про схвалення Прогнозу показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2009—2011 роки».

УДК 338

А. Г. Ягодка

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ І ЙОГО ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Одним з індикаторів економічного розвитку і найважливішим показником добробуту населення є його реальні доходи, на підставі яких прогнозується загальний обсяг, структура і динаміка споживання населенням матеріальних благ та послуг, склад і